

Rehtori Ilkka Virtanen

...Vaasan korkeakoulun toiminnan aloittaminen yksityisenä valtionapua saavana kauppa-korkeakouluna 20 vuotta sitten oli osa Suomen korkeakoululaitoksen tuonaikaista voimakasta laajenemistapahtumaa. Ouluun oli perustettu edellisen vuosikymmenen lopussa yliopisto. Yhteiskunnallinen korkeakoulu oli siirtynyt 1960-luvun alussa Helsingistä Tampereelle ja oli kehittyvässä täysimittaiseksi yliopistoksi. Jyväskylän kasvatusopillinen korkeakoulu laajeni niin ikään yliopistoksi. Tampere sai yliopiston rinnalle toisenkin korkeakoulun, teknillisen korkeakoulun. Ja Itä-Suomeen suunniteltu yliopisto toteutui lopulta kolmena erillisenä korkeakouluna.

Korkeakoulun perustamista myös Vaasaan ajettiin täällä voimakkaasti 1960-luvun alusta lähtien. Hyvin perustellusta hankkeesta huolimatta korkeakoulun saaminen ei kuitenkaan ollut itsestään selvää tai edes yksinkertaista. Päinvastoin, ajanjakso maaliskuun 21. päivästä 1961, jolloin korkeakouluhankkeen organisoinnista vastannut Vaasan Kauppa-korkeakoulun Säätiö perustettiin, tammikuun 27. päivään 1966, jolloin valtioneuvosto vihdoinkin teki lopullisen päätöksen Vaasan kauppa-korkeakoulun perustamisesta, sisältäen runsaasti varsinaisen jännitysnäytelmän aineksia. Hyvän näytelmän tapaan tarinalla on sekä sankarinsa että "konnansa". Sankarit olivat todellisia sankareita, konnat eivät ehkä sittenkään oikeita konnia, he joutuivat vastustamaan hanketta lähinnä "viran puolesta". Lisävivah-teita ja odottamattomia käännteitä näytelmän

juoneen toi poliittisen elämämme tuonaikainen epävakaisuus. Hallitukset vaihtuivat tiuhaan ja hallitusten mukana vaihtelivat hankkeen kohtaamat poliittiset tuulet myötäisestä vastaiseen.

Tammikuussa 1966 tehty korkeakoulun perustamispäätös johti toiminnan aloittamiseen syksyllä 1968. Vaasan Kauppa-korkeakoulun Säätiön sitkeällä työllä ja uurastuksella oli saatu aikaan Vaasan ja koko Pohjanmaan kulttuurielämälle ainutlaatuinen merkkitapaus. Tätä merkkitapausta kuvasi korkeakoulun ensimmäinen rehtori, professori Tryggwe Saxén korkeakoulun vihkiäisjuhlatilaisuudessa 20.9.1968 seuraavasti:

"Kaupunkimme perustettiin vuonna 1606. Sen jälkeen löydän sen historiasta jokaiselta vuosisadalta vain yhden kulttuurielämällemme niin merkittävän tapauksen kuin sen, jota me tänään olemme kokoontuneet viettämään. Ensimmäinen oli triviaalikoulun perustaminen, tai oikeammin Uudenkaarlepyyn triviaalikoulun siirtäminen Vaasaan Kaarle XI:n käskystä vuonna 1684. Siihen aikaan oppilaat triviaalikouluista siirtyivät suoraan yliopistoihin jatkaakseen opintojaan ylioppilaina. Tämän huomioon ottaen ymmärrämme hyvin, että triviaalikoulun saaminen Vaasaan oli omiaan antamaan kaupungin ja sen lähiympäristön nuorisolle aivan toisenlaiset mahdollisuudet opin tiellä kuin heidän vanhemmillaan oli ollut.

Toinen - 1700-luvun merkkitapausta kaupunkimme kulttuurielämässä - oli Vaasan Hovioikeuden perustaminen vuonna 1775.

Vastaavanlaisena viime vuosisadan merkkitapauksena pitäisin Vaasan lukion, Vasa gymnasiumin, perustamista vuonna 1844. Lukion perustaminen Vaasaan loi tälläkäselle nuorisolle taas mahdollisuuden päästä täältä yliopistoon. Tutkiessamme, miten vihkimisjuhlatilaisuuksia vietettiin, huomaamme hyvin, että silloinen Vaasa, 3000 asukasta käsittävä pikkukaupunki, antoi suurta arvoa uudelle lukiolle. Juhlat pidettiin 3. syyskuuta, silloisen keisarin Nikolai I:n kruunajaispäivänä. Korsholman valleilta ammuttiin 101 tykinlaukausta. Kulkueeseen, joka siirtyi silloisesta hovioikeudentalosta, nykyisestä Mustasaaren kirkosta, silloiseen Vaasan kirkkoon, osallistuivat mm. alemman ja korkeamman alkeiskoulun oppilaat ja opettajat; lukion oppilaat, opettajat ja inspehtori; ylioppilaita ja maistereita noin 30; papisto; arkkipiispa asessoreineen; kaupungin vanhimmat; tull- ja postivirkakunta; maakunnan virkakunta; hovioikeuden viran- ja toimenhaltijat sekä paikkakunnalla oleskelevat upseerit. Avajaisjuhlatilaisuudet pidettiin kirkossa. Jälkeenpäin oli 220 hengelle järjestetty juhlapäivälliset seurahuoneelle.

Nyt vihdoinkin 284 vuotta sen jälkeen kun Vaasa sai ensimmäisen yliopistoon johtavan opinahjonsa, aloittaa ensimmäinen korkeakoulu toimintansa paikkakunnalla."

Grundandet av den första högskolan var enligt Saxén den viktigaste kulturhändelsen i Vasa under 1900-talet. Högskolans invigningsfest firades också den i denna sal där vi nu har samlats för att fira 20-årsjubileum. Liksom andra stora kulturhändelser försiggick högskolans invigning under festliga former:

högstämmda tal, musik, prominenta gäster, akademiska festtåg, gudstjänst i Vasa kyrka samt avslutande supé på hotell Central bidrog allt till att skapa feststämning. Jämfört med invigningen av lycéet 100 år tidigare var det endast kanonskotten som fattades.

I dag är det ännu för tidigt att förutspå vad som nästa århundrade kommer att vara den stora kulturhändelsen i Vasa och Vasa län. Däremot är det motiverat att blicka framåt mot det som kunde bli ett slutmål för den process som började för 20 år sedan: när kan högskolan anses vara "färdig" och vilken utformning har den då fått. Man kan förstås alltid fråga sig när en högskola eller ett universitet kan anses vara färdigt. En sådan fråga är alltid något relativt och den kan till och med tyckas absurd om man tänker på vad ordet färdig egentligen betyder. Det karaktäristiska för en högskola är ju ständig förnyelse, nyskapande och sökande efter nytt. Det finns dock vissa kriterier som bör uppfyllas för att man skall kunna anse att en högskola har uppnått tillräcklig mognad. Vasa högskola uppfyller inte ännu alla dessa kriterier. Detta är i sig ingen överraskning, det har ju sagts att det i allmänhet tar trettio år innan ett universitet har mognat för sin uppgift.

Kypsän korkeakoulun tunnusmerkit ovat täyttyneet parhaiten perusopetuksen toivuuden ja tutkimusvirkoihin liittyvän perustutkimustuotoksen alueilla. Edustamallaan opetusaloilla, erityisesti vanhimmalla, kauppatieteellisellä, alalla korkeakoululla on selvä valtakunnallinenkin koulutustehtävä. Tämä näkyy sekä opiskelijoiden rekrytoinnissa että valmistuneitten työelämän sijoittumisessa. Koulutusyksiköiden koon ja edustettuina olevien alojen määrän suhteen korkeakoululla sen sijaan on vielä paljonkin tavoiteltavaa. Korkeakoulussa tehtävän tutkimuksen laatu ja määrä vastaavat jo nyt hyvin käsitystä toimivasta tutkijayhteisöstä. Tutkimustoiminnan ensimmäisen vaiheen, tutkijakoulutuksen, määrällinen tuotos sen sijaan ei ole noussut jatkokoulutettujen kysyntää ja em. tunnusmerkkien täyttymistä vastaavalle tasolle. Uusi kehittämis- ja painopisteajattelu korkeakouluhallinnossa poistaneekin ainakin osan tähän asiaan vaikuttaneista ulkoisista esteistä lähi-vuosina.

Korkeakoulujen odotetaan toimivan sijaintialueellaan kaikkinaisen kehityksen luojina ja edistäjinä, puhutaan korkeakoulun säteilystä ympäristöönsä aurinkoanalogiaan viitaten. Säteilystä tarkoitetaan useimmiten välittömästi havaittavissa olevaa vaikutusta ympäristöön kuten nopeaa vastaamista esiintyviin ajankohtaisiin tutkimus- ja koulutusongelmiin, korkeakoulun ja sen henkilökunnan esiintymistä yleisessä yhteiskunta- ja kulttuuri-elämässä jne. Tällaisen välittömän säteilyn osalta on todettava Vaasan korkeakoulun

elävän vielä kevättään, kohti kesää ja voimistuvaa säteilyä olemme kuitenkin kaiken aikaa menossa. Aina on muistettava myös se välillinen säteilyvaikutus, mikä työelämän kautta on esim. niillä korkeakoulun kasvateilla, jotka ensimmäisen kerran korkeakoulun historiassa promovoidaan huomenna akateemiseen oppiarvoonsa.

Toiminta ja siinä saavutetut tulokset ovat keskeiset indikaattorit myös korkeakoulutyössä. Tuloksellinen toiminta edellyttää kuitenkin riittäviä ulkoisia edellytyksiä tälle työlle. Riittävien, tarkoitukseen sopivien ja ajanmukaisten tilojen olemassaolo on yksi keskeinen edellytys. Yksityisen korkeakoulun loppuvuosina kymmenen vuotta sitten vallinnut hyvä tilanne on korkeakoulun kasvun myötä muuttunut ahdingoksi ja hajallaan oloksi. Ongelmaan on hyvä periaatteellinen ja suunnitteluaikajänteeltään keskipitkän tähtäimen ratkaisu olemassa, lopullista toteutumisaikataulua joudumme sen sijaan edelleenkin vuosi kerrallaan odottamaan. Uskomme kuitenkin myös tältä osin, että mainittu 30 vuoden varttumisjakso riittää korkeakoulun ulkonaisten toimintapuitteiden toteutumiseen ainakin pääosin.

Olen näissä Vaasan korkeakoulun 20-vuotisjuhlan avajaissanoissani tukeutunut varsin paljon rehtori Saxénin ensimmäiseen avajaispuheeseen. Kun kyseessä on nimenomaan korkeakoulun 20-vuotisjuhla, en malta olla siteeraamatta myös tämän puheen loppua:

"Olemme tietoisia siitä, että uuden korkeakoulun luomiseen liittyy vaikeuksia, joiden voittamiseen ei riitä vuosi eikä pari, vaan johon tarvitaan monta, hyvin monta vuotta. Mutta vahva vakaumukseni on, että onnistumme. Opettajien ja oppilaitten yhteisin ponnistuksin, valtion, kaupungin ja lahjoittajien taloudellisen tuen turvin onnistumme. Yksikään korkeakoulu ei Suomessa ole joutunut lopettamaan toimintaansa. En voi uskoa että tähän lauseeseen kahdenkymmenen vuoden kuluttua olisi lisättävä sanat 'Vaasan Kauppakorkeakoulua lukuun ottamatta'."

Meidän nyt toiminnassa mukana olevien on huolehdiittava siitä, että perustajien ja alkuvaiheen pioneerien luomaa, elinvoimansa osoittanutta korkeakoulua hoidetaan ja kehitetään jatkossakin huolella. Tässä työssä me tarvitsemme edelleen kaikkien niiden tahojen tukea, jotka äskeisessä sitaatissa mainittiin.